

8. Федорова К. І. Адміністративно-правове регулювання приватної нотаріальної діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / К. І. Федорова. – Запоріжжя, 2008. – 208 с.

Золотухіна О. М. Вдосконалення функціонування нотаріату України в сучасних умовах правового розвитку

У статті здійснено науковий аналіз правового регулювання функціонального призначення нотаріату в Україні. Розкрито проблеми функціонування нотаріату в сучасних умовах розбудови правової системи України. Визначено перспективи вдосконалення функціонування нотаріату України в сучасних умовах правового розвитку.

Ключові слова: нотаріат, нотаріус, нотаріальна діяльність, функції нотаріату.

Золотухина О. Н. Усовершенствование функционирования нотариата Украины в современных условиях правового развития

В статье осуществлен научный анализ правового регулирования функционального назначения нотариата в Украине. Раскрыты проблемы функционирования нотариата в современных условиях развития правовой системы Украины. Определены перспективы совершенствования функционирования нотариата Украины в современных условиях правового развития.

Ключевые слова: нотариат, нотариус, нотариальная деятельность, функции нотариата.

Zolotukhina O. Improving the functioning of notariat in Ukraine in modern conditions of legal development

In this paper the author carried out a scientific analysis of the legal regulation of the functional purpose of notariat in Ukraine. Reveals the problem of functioning of notariat in modern conditions of development of the legal system of Ukraine. The prospects of improving the functioning of notariat of Ukraine in modern conditions of legal development.

Key words: notariat, notary, notarial activity, notaries functions.

УДК 343

*Олена Олександрівна Костенко,
викладач кафедри міжнародного права
Інституту міжнародних відносин
Національного авіаційного університету*

**ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОШИРЕННЯ СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНОЇ
ДЕЗІНФОРМАЦІЇ (ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ)**

Очевидно, що однією з найпопулярніших тем для дискусії у сучасній науці є ті питання, які пов'язані з так званим «інформаційним суспільством». Обсяг інформації, який нас оточує, на сьогодні збільшився у сотні, навіть тисячі разів у порівнянні з недалеким минулим і сталося це здебільшого через появу мережі Інтернет. Важко переоцінити позитивний вплив сучасної доступності інформації – відсьогодні ми бачимо величезну кількість можливостей, які відкриваються для людства завдяки інформаційним технологіям.

Які ж проблеми та виклики ми маємо внаслідок феномену бурхливого розвитку інформатизації суспільного життя людей? Сучасні реалії свідчать про виникнення складних проблем і неоднозначних підходів до їх вирішення у тій сфері, де людина зіштовхується з інформаційним простором. Гостроактуальними на сьогодні є проблеми протидії маніпулюванню інформацією, що спричиняє суспільно небезпечні наслідки. На нашу думку, правове осмислення цих проблем має сприяти вдосконаленню протидії суспільно небезпечному маніпулюванню інформацією, розробці критеріїв якості інформації та правил регулювання її обігу у суспільстві загалом, належного захисту людини від тих маніпуляцій інформацією, які можуть спричинити суспільно небезпечні наслідки (наприклад, значну шкоду здоров'ю людини, національній безпеці тощо).

Таке явище, як дезінформація у суспільному житті з'явилося разом із людською здатністю передавати іншому суб'єкту ті чи інші дані. Навряд чи можна не враховувати той очевидний факт, що більшість пересічних людей в Україні асоціює її з воєнною тактикою під час Другої світової війни, або в сучасних так званих «гібридних» агресивних актах. Та чи використовується дезінформація поза межами воєнних дій? Так, філософ В. Свінцов визначає дезінформацію як «передачу (об'єктивно) хибного знання як істинного або (об'єктивно) істинного як хибного» [1, 83]. Проблеми щодо тлумачення цього терміна виникають при зіставленні його з такими поняттями та словосполученнями, як обман, брехня, наклеп, повідомлення неправдивих відомостей, приховування правдивих відомостей та ін. Деякі з цих термінів, до речі, використовує український законодавець у Кримінальному кодексі України (далі – КК України). Філософська дискусія щодо точного визначення істинності та хибності інформації точиться ще з античних часів, але сучасні вчені на сьогодні вважають важливим дати визначення «дезінформації» та відмежувати її від вказаних понять.

Так, один із найвідоміших спеціалістів у сфері дезінформації К. Фокс наголошує на її концептуальній відмінності від брехні, аргументуючи тим, що метою дезінформації є введення отримувача інформації

в оману, а для цього зовсім не обов'язково брехати – досить допускати двозначність, неточність, недоговорювати про якісь факти, деталі для того, щоб останній сам додумав потрібний для дезінформатора варіант [2]. Це має важливе значення для законодавчої термінології – наприклад, в КК України у складах злочинів, які вчиняються шляхом поширення певної інформації, вживаються поняття «обман», якісна характеристика «неправдивий», яка значно обмежує і звужує можливості щодо захисту постраждалих від шкідливої дезінформації, адже, як було вказано вище, можна нанести шкоду чи створити загрозу нанесення останньої навіть і не вдаючись до брехні. Очевидно, що законодавство України створює тим самим можливість для безкарного вчинення суспільно небезпечних діянь.

Це твердження можна проілюструвати випадком, який стався у США з 11-річним хлопчиком на ім'я М. Бенгко. Хлопчик помер від анафілактичного шоку, що стався внаслідок вживання бургера, у складі якого був м'ясозамінний протеїн (*mycoprotein*), який виробляється з сировини, яка є похідною від продуктів плісняви. Виробник вказав склад продукту на етикетці, перерахувавши всі інгредієнти, не вдаючись ні до брехні, ні до приховування складових. Сама назва сировини («*туса*» – з лат. гриб) у більшості людей асоціюється з грибом, таким як білий чи шампінйон, але ніяк не з пліснявою. Виробник не вжив саме слово «пліснява», описуючи складові бургера, а у померлого хлопчика була на неї алергія, про що добре знала його мати, яка детально вивчала етикетку кожного харчового продукту, але в цьому не знайшла нічого шкідливого для сина [3]. Чи було це умисно зі сторони виробника, чи ні, чи він є злочинцем і яку відповідальність має нести – це питання, яке вирішує суд штату Каліфорнія, але очевидно, що якби виробник вказав більш точну інформацію хлопчик би не помер. Тобто в цьому випадку ми бачимо інший вимір порушень права на інформацію – не пов'язаний з брехнею, оману, заздалегідь неправдивими відомостями. Як влучно визначив американський вчений-філософ Д. Фелліс – люди можуть набувати хибних знань і цим завдавати собі та/або іншим моральної, фізичної, емоційної, фінансової шкоди як у випадку дезінформації з умислом ввести в оману, так і у випадках «невинного» розповсюдження неправдивих відомостей, наприклад, внаслідок суб'єктивної інтерпретації об'єктивної інформації. Але, як справедливо зазначає учений, у випадку з умисною дезінформацією ми зіштовхуємось зі значними складностями її викриття, оскільки саме джерело дезінформації не бажає, щоб його викрили, що буде значно впливати на його поведінку. Проводячи глибокий аналіз феномену дезінформації, Д. Фелліс звертає увагу на різноманітність форм та способів дезінформування – інформація може міститися у документах, фотографіях, картах, рекламі, державній пропаганді тощо. З появою мережі Інтернет та такого ресурсу, як Вікіпедія (*Wikipedia*), де кожен з нас може розповсюджувати і редагувати дані, бути дезінформатором взагалі не вимагає ні зусиль, ні спеціальних знань, ні особливих інструментів [4]. Цікавим для осмислення у сучасному постіндустріальному суспільстві є також твердження про те, що дезінформована може бути не тільки людина, а й машина, і цей аспект, безперечно, має бути також досліджений для того, щоб захистити суспільство від потенційної шкоди [2].

На сьогодні всі розвинені демократичні країни, а також міжнародні організації прагнуть тим чи іншим чином визначити, якою ж має бути якісна (і безпечна) інформація, оскільки численні нормативно-правові акти закріплюють право на інформацію як одне з найважливіших з прав людини. Так, у 2000 р. Конгрес США видав «Акт про якісну інформацію» (*The Information Quality Act/Data Quality Act*), де встановив, що федеральні органи зобов'язані поширювати тільки якісну, об'єктивну, корисну та цілісну інформацію (включаючи статистичну) [5]. У Законі України «Про інформацію» також зазначено, що інформація має бути об'єктивною, точною, вірогідною і повною [6].

Чи захищає право тих, кому була нанесена шкода внаслідок обігу неякісної (і небезпечної) інформації? Адже саме дезінформація є одним з її найнебезпечніших видів, оскільки розповсюджується свідомо з певною метою, а правопорушення вчинені з умислом, як відомо, завжди є більш суспільно-небезпечними. Звернемося до КК України. У ньому міститься низка складів злочинів, яких об'єднує спільна ознака – шкода була нанесена шляхом обману, подання завідомо неправдивого повідомлення, введення в оману, надання неправдивих відомостей, приховування правдивої інформації тощо (наприклад, статті 238, 259, 366¹, 384 та ін. КК України), тобто коли саме певна інформація (або ж її відсутність) стала причиною суспільно небезпечних наслідків.

На нашу думку, доцільним у статті було б проаналізувати роль і шкоду суспільно-небезпечної дезінформації на прикладі такої сфери суспільних відносин, як відносини щодо купівлі, продажу та споживання продуктів харчування. Вищеописаний випадок смерті американського хлопчика внаслідок алергії на харчовий продукт наочно ілюструє, у яких випадках дезінформація може призвести навіть до смерті людини – найтяжчого суспільно-небезпечного наслідку.

Дискусія щодо прав споживачів (*consumer law*) та відповідальності за порушення цих прав має місце вже давно, як на національному рівні держав, так і на міжнародному. Так, у Законі України «Про права споживачів» закріплено, що споживач має право на «необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її виробника (виконавця, про-

давця» [7]. Варто також вказати на позицію Генеральної Асамблеї ООН, яка в 1985 р. прийняла «Керівні принципи для захисту прав споживачів» і визнала, що «споживачі часто перебувають у нерівному становищі з точки зору економічних умов, рівня освіти, купівельної спроможності...» [8]. Це означає, що необхідність забезпечення ефективного захисту прав споживачів на інформацію є незаперечною.

Проаналізувавши вітчизняне законодавство та законодавство зарубіжних країн, можна зробити висновки, що більшість країн (у тому числі й Україна) застосовують цивільну та/або адміністративну відповідальність до тих, що порушили право споживача на інформацію. Звідси випливає, що законодавці деяких країн не вважають, що такі правопорушення мають високий рівень суспільної небезпечності, а отже, протиправні діяння, пов'язані з дезінформацією споживача, не можуть містити в собі ознаки злочину.

Які ж є точки зору з приводу відповідальності за порушення прав споживача на інформацію в Україні та у вчених за кордоном? Так, Т. Маланчук стверджує, що, на його думку, всі санкції, які передбачені законодавством України за порушення цього права, є надто «м'якими», а звідси неефективними та нездатними виконувати ні карну, ні попереджувальну функцію [9]. В. Бокша вважає, що у більшості випадків порушники прав споживачів в Україні будуть нести адміністративно-деліктну відповідальність, що відповідає сучасним тенденціям гуманізації кримінального законодавства [10]. Угорська юрист К. Карсай, аналізуючи позицію Ради Європи щодо обмеження використання кримінально-правових методів боротьби з правопорушеннями проти прав споживачів, що міститься у Рекомендації 1982 р. 15 Комітету Міністрів державам-учасникам щодо ролі кримінального права в захисті прав споживачів [11], вказує на те, що ця позиція, вірогідно, є застарілою та не відповідає сучасним викликам [12]. Відомий англійський юрист П. Картрайт у своїй праці, присвяченій захисту прав споживачів кримінальним правом, на обґрунтування своєї позиції необхідності такого захисту, стверджував, що сучасні умови ринку, який є далеким від ідеального та збалансованого, роблять споживачів особливо вразливими і тому вони потребують захисту методами публічного права (кримінального). Так, вчений також пропонував віднести склади злочинів проти прав споживачів до так званих злочинів «суворої відповідальності» (*strict liability*), коли особа може бути визнана злочинцем навіть без наявності вини, оскільки це може вирішити питання про кримінальну відповідальність компаній і корпорацій, які часто порушують права споживачів [13]. Виходячи з позиції законодавця Фінляндії, порушники права споживача на інформацію будуть нести кримінальну відповідальність, якщо таке діяння спричинило загрозу для життя чи здоров'я. Цікаво також зазначити, що в диспозиції цієї статті законодавець вказує, що злочином буде будь-яке порушення фінських актів та актів Європейського Союзу (далі – ЄС) щодо безпеки харчових продуктів, прав споживачів і дає вичерпний їх перелік [14]. Хоч така техніка написання законопроектів є досить нетиповою для України, але є вартою уваги, оскільки завдяки їй споживач є захищеним від значно більшої кількості можливих правопорушень. Чи є Фінляндія країною, що може стати прикладом для України у способі юридичного захисту прав споживачів на інформацію? На нашу думку, так, оскільки Фінляндія є країною з досить високим рівнем життя і дотриманням прав людини, про що свідчать статистичні дані [15].

Проаналізувавши зазначені вище концепції, можна зробити такий висновок: кримінально-правовий захист споживача від дезінформації щодо придбаного товару є необхідним, оскільки споживач у сучасному світі є вразливим, у порівнянні з виробником чи продавцем, а також є випадки, що свідчать про можливість настання смертельних наслідків внаслідок дезінформації щодо продуктів харчування та інших товарів.

Яким же чином можливе закріплення у КК України кримінальної відповідальності за дезінформацію щодо харчових або інших продуктів? Досить вдалим, на нашу думку, є законопроект, що був внесений І. Сисоєнко «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо встановлення відповідальності за надання недостовірної інформації про дієтичні харчові продукти, що містять глютен)». У цьому проекті пропонується внести до КК України новий склад злочину з такою диспозицією: «Виготовлення та збут дієтичних харчових продуктів, що не містять глютен з наданням споживачу недостовірної інформації щодо складу та характеристики їх компонентів» [16]. Хоча тут йдеться тільки про глютенівмісні продукти, за аналогією можна створити склад злочину, за яким відповідальність наступала б за ненадання споживачу необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про будь-який харчовий продукт, якщо це спричинило суспільно-небезпечні наслідки.

Як свідчать статистичні дані, в Україні за підсумками 2014 р. та 1-го кварталу 2015 р. права споживачів масово порушуються. У 2014 р. до Держспоживінспекції надійшло 24 411 звернень громадян, а у 2015 р. – понад 5 тисяч і, на жаль, лише кожен 20-й споживач готовий звернутися в суд і відстояти свої права [17]. Це означає, що в Україні відсутній ефективний механізм захисту від дезінформації про властивості тієї чи іншої продукції, що не відповідає ні викликам сучасної України, ні вимогам ЄС.

Доречно також зазначити, що сьогодні актуальною є проблема протидії використанню дезінформації у рекламі, що розміщується у засобах масової інформації. Ця проблема потребує спеціального дослі-

дження з метою виявлення можливості використання кримінально-правових засобів реагування на випадки, коли дезінформація у рекламі спричинила суспільно небезпечні наслідки.

Очевидно, сьогодні потребують вирішення і проблеми реалізації кримінальної відповідальності за поширення такої дезінформації, яка може провокувати масові заворушення, громадянські конфлікти, паніку у суспільстві, деструктивні громадянські акції, міжнаціональну ворожнечу тощо.

Запропонований у цій статті спосіб вирішення розглядуваної проблеми шляхом криміналізації суспільно небезпечної дезінформації (на прикладі дезінформації щодо складу продуктів харчування), на нашу думку, може підвищити ефективність протидії дезінформації, яка спричиняє суспільно небезпечні наслідки, зокрема порушуючи права людини у сфері обігу інформації.

Використані джерела

1. Свинцов В. И. Заблуждение, ложь, дезинформация (соотношения понятий и терминов) / В. И. Свинцов // Философские науки. – 1982. – № 1. – С. 83.
2. Fox C. J. Information and Misinformation: An Investigation of the Notions of Information, Misinformation, Informing, and Misinforming / C. J. Fox. – 223 с.
3. Becker Law Group. Complaint for damages for wrongful death. Case BC 576522 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cspinet.org/new/pdf/quorncomplaint1.pdf>.
4. Fallis D. A Conceptual Analysis of Disinformation / D. Fallis [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ischools.org/images/iConferences/fallis_disinfo1.pdf.
5. Copeland C. The Information Quality Act: OMB's Guidance and Initial Implementation / C. Copeland, M. Simpson [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.fas.org/sgp/crs/RL32532.pdf>.
6. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р № 2657-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12/ed20110106>.
7. Про захист прав споживачів : Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
8. Резолюція 39/248 Генеральної Ассамблеї ООН «Руководящие принципы для защиты интересов потребителей» 1985 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_903.
9. Маланчук Т. В. Проблеми ефективності юридичної відповідальності суб'єктів господарювання за неналежне інформаційне забезпечення споживачів товарів / Т. В. Маланчук [Електронний ресурс]– Режим доступу : http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_CPD/Malanchuk_conf_002.pdf.
10. Бокша В. О. Права споживачів як об'єкт кримінально-правової охорони / В. О. Бокша // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2014. – № 11. – С. 101–104.
11. Recommendation (82) 15 of the Committee of Ministers to Member States on the role of criminal law in consumer protection. 24. September 1982
12. Karsai K. Consumer Protection by Criminal Law / K. Karsai [Електронний ресурс] – Режим доступу : <file:///C:/Users/user/Downloads/k.karsai.pdf>.
13. Cartwright P. Consumer Protection and the Criminal Law, Theory, and Policy in the UK / P. Cartwright. – Cambridge : Cambridge university press, 2004. – 250 p.
14. The Criminal Code of Finland (39/1889, amendments up to 766/2015 included) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf>.
15. Social progress index [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.socialprogressimperative.org/data/spi/countries/FIN>.
16. Проект Закону про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58324.
17. Громадськість вимагає від Уряду забезпечити гарантоване статтею 42 Конституції України право громадян на захист прав споживачів! [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gpr.org.ua/news/hromadskist-vymahaje-vid-uryadu-zabezpechutu-harantovane-statteyu-42-konstytutsiji-ukrajiny-pravo-hromadyan-na-zahyst-prav-spozhyvachiv/>.

Костенко О. О. Щодо відповідальності за поширення суспільно небезпечної дезінформації (дискусійні питання)

У статті розглянуті правові аспекти такого суспільно небезпечного явища, як дезінформація. Особливу увагу приділено дискусії навколо цього терміна та відмежування його від схожих понять (обман, введення в оману, неправдиві відомості). На прикладі дезінформації щодо складу продуктів харчування обґрунтовується доцільність встановлення кримінально-правової відповідальності за суспільно небезпечну дезінформацію. Позиція автора ґрунтується на аналізі міжнародно-правових актів і законодавств деяких зарубіжних країн та може бути актуальною, зокрема, для вдосконалення протидії таким порушенням права людини на інформацію, які спричиняють суспільно небезпечні наслідки.

Ключові слова: права людини, право на інформацію, права споживачів, дезінформація, якість інформації.

Костенко Е. А. Относительно ответственности за распространение общественно опасной дезинформации (дискуссионные вопросы)

В статье рассмотрены правовые аспекты такого общественно опасного явления, как дезинформация. Особенное внимание уделено дискуссии вокруг этого термина и отграничения его от похожих понятий (обман, введение в заблуждение, неправдивые сведения). На примере дезинформации относительно состава продуктов питания обосновывается целесообразность установления криминально-правовой ответственности за общественно опасную дезинформацию. Позиция автора основывается на анализе международно-правовых актов и законодательства некоторых зарубежных стран и может быть актуальной, в частности, для совершенствования противодействия таким нарушениям права человека на информацию, которые влекут за собой общественно опасные последствия.

Ключевые слова: права человека, право на информацию, права потребителей, дезинформация, качество информации.

Kostenko O. Regarding the responsibility for the distribution of socially dangerous disinformation (debatable questions)

In this article legal aspects of such socially dangerous phenomenon as disinformation are considered. The special attention is given to discussion around this term and distinguishing it from such terms as deception, misrepresentation, untruthful information. Also the article, on the example of disinformation regarding the composition of food stuffs, proves the expediency of establishing criminal liability for socially dangerous disinformation. Position of author is based on the analysis of international law acts and legislation of some foreign countries and can be actual, in particular, for perfection of counteraction such violations of human right on information, which entail socially dangerous consequences.

Key words: human rights, right on information, consumer rights, disinformation, quality of information.

УДК 342.7

*Тетяна Анатоліївна Костецька,
старший науковий співробітник
відділу конституційного права
та місцевого самоврядування
Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України,
кандидат юридичних наук, доцент*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗМІ ЯК ІНСТИТУТУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

В умовах існуючих євроінтеграційних прагнень України, з одного боку, та викликів «гібридної війни», з другого боку, актуалізується проблема налагодження ефективної моделі формування і функціонування громадянського суспільства як гаранта існування її як суверенної і незалежної, демократичної, правової, соціальної держави, повноправного члена європейської спільноти. Сучасний розвиток його інститутів має певні труднощі і фахівцями характеризується як недостатній і такий, що не відповідає реальному рівню розвитку суспільних відносин. Причинами такого стану визначають, зокрема, низький рівень правової і політичної культури, свідомості громадян, неналежну структуру взаємозв'язків із державними інституціями тощо. Природно, що проблеми, перспективи розвитку відповідних процесів потребують подальшого теоретичного осмислення.

Відомо, що численні багатомісячні напрацювання щодо самого феномену «громадянське суспільство» на сьогодні так і не призвели до універсального його тлумачення, оскільки сама ідея в ході суспільного розвитку постійно доповнюється, удосконалюється. Принагідно зазначимо в цьому аспекті науковий доробок чималого кола вітчизняних дослідників: В. Горбатенка, А. Колодія, І. Кресіної, П. Любченко, О. Петришина, М. Орзіха, В. Погорілка, П. Рабіновича, О. Скрипнюка, В. Федоренка, Ю. Шемшученка та ін.

У сучасних умовах можна вести мову про первинну концепцію громадянського суспільства, яка багато в чому вичерпала себе, чи сучасну концепцію, яка не сформована остаточно, а також про сутність цього явища, поняття, особливості розвитку ідей, перенесення подібних з національного на регіональний і глобальний рівні тощо [1, с. 615].

Відповідно до сучасної концепції громадянське суспільство численними його розробниками бачиться саме як інформаційне суспільство. Про доцільність зважати на взаємозв'язок і взаємообумовленість при становленні громадянського суспільства в Україні процесами глобальної інформатизації, що призводять до виникнення повноцінного інформаційного суспільства, неодноразово наголошувалося у спеціальній літературі [2, с. 50].

На сьогодні існує необхідність формування моделі інформаційного суспільства в Україні як характеристики стану громадянського суспільства на новому етапі розвитку, його можливості відповідати глобалізаційним викликам. В умовах формування сучасної концепції актуальними стають наукові дослідження питань співвідношення громадянського та інформаційного суспільства не лише як теоретична, а й прикладна проблема.

Серед проблем, що потребують належного дослідження та вирішення задля функціонування «зрілого» українського громадянського суспільства, слід назвати, зокрема, визначення його сутнісних ознак; структурних, інституційних елементів, їхнього впливу на стан суспільства взагалі; механізму взаємодії із державою тощо.

Особливо слід відзначити обґрунтований науковцями висновок про відсутність на сьогодні фундаментального закріплення інституту громадянського суспільства на конституційному рівні, чіткої й послідовної характеристики його суб'єктного складу та інститутів; ефективної системи регулювання